

Lavínový chaos pod Chopkom

Veľa nového prachového snehu a jasné slnečné počasie je kombinácia, na ktorú sa tešia a netrpezlivo čakajú všetci vyznávači lyžovania vo voľnom teréne. Azda jediní, ktorí sa na túto jedinečnú súhrnu počasia a snehu pozerajú s miernymi, ale oprávnenými obavami, sú pracovníci Strediska lavínovej prevencie Horskej záchranej služby. Tieto obavy narástli najmä po spustení kabínkovej lanovky, ktorá sprístupnila voľné lyžiarske terény v oblasti Chopka a Derešov širokej mase lyžiarov a snoubordistov.

Zima bola v januári i začiatkom februára 2014 veľmi skúpa na výdatnejšie sneženie aj na slnečné počasie. Viac pršalo ako snežilo a možností lyžovať mimo zjazdoviek bolo veľmi málo. Vo vyšších nadmorských výškach sa na povrchu podpriemernej snehovej pokrývky vytvorila akurát tak silná ľadová kôra, z ktorej navyše na mnohých miestach vytŕčali nezasnežené kamene a kosodrevina. Všetci netrpezlivo čakali na prvé intenzívnejšie sneženie. To nakoniec prišlo až v stredu 12. februára v popoludňajších hodinách. Nasledujúce ráno v Jasnej bolo

hmlisté, ale hlavný hrebeň Nízkyh Tatier sa už začínal kúpať v jasnom a slnečnom počasí. Po nočnom snežení sa na horách vytvorila 20 – 30 cm vysoká vrstva nového

prachového snehu. Toto sneženie výnimočne nebolo spojené so silným vetrom a sneh sa rozmiestnil relatívne rovnomerne. Vo vyšších polohách Tatier, najmä na svahoch so severozápadnou, severnou, severovýchodnou a východnou orientáciou sa však napriek tomu sformovali málo stabilné snehové vančúše a dosky. Z tohto dôvodu bolo v nadmorských výškach nad 1600 m vo Vysokých, v Západných a Nízkyh Tatrách vyhlásené zvýšené lavínové nebezpečenstvo, teda 3. stupeň z 5-dielnej medzinárodnej stupnice. Snehová pokrývka bola, najmä v dopoludňajších a popoludňajších hodinách, na mnohých miestach len mierne až slabospevnená. Na uvoľnenie lavín stačilo už malé dodatočné zaťaženie, najmä v strmom, exponovanom teréne. Pozorované aj viaceré lavíny, ktoré sa utrhli samovoľne.

Hneď prvá ranná kabínka lanovky vyviezla na hlavný hrebeň Nízkyh Tatier viacerých nedočkavcov, ktorí chceli ako prví zlyžovať vysnežené strmé žľaby pod Chopkom a Derešmi. Medzi nimi bol aj mladý pár snoubordista z Martina. Pri vychádzaní z budovy vrcholovej stanice lanovky prešli okolo

výstražnej tabule, na ktorej veľké číslo „3“ informovalo o aktuálnom lavínovom nebezpečenstve mimo oficiálnych zjazdových tratí. Už na snowboardoch sa pustili poza budovu vrcholovej stanice, kde ich to logicky ťahalo do hlbokého prašanu v Retranslačnom žlabe. V tom čase už bolo v žlabe niekoľko zreteľných zlyžovaných línií, čo vytvorilo ilúziu bezpečného zjazdu. Obaja sa teda dlhými oblúkmi pustili dole. Keďže centrálna línia žlabu už bola zlyžovaná, vybrali si ľavú časť, ktorá končí krátkym, ale zato strmým a exponovaným prahom. Na jeho hrane obaja zastali a po rozumnej úvahe sa rozhodli postupovať ďalej po jednom. Úzky exponovaný úsek bol však nad sily snoubordistu, ktorý ho začal schádzať pomalým zosúvaním a hnaním. Tým vytváral veľké dodatočné zaťaženie na málo stabilnú snehovú pokrývku. V mieste, kde sa tento úzky úsek končí a ústi do rozsiahlej snehovej pláne, sa rovno pod ním sformoval takmer 100 m dlhý odtrh a celá vrstva nového prachového snehu sa na zľadovatenom podklade dala do pohybu. Uvoľnila sa tak na túto oblasť pomerne veľká, mäkká dosková lavína, ktorá strhnutého snoubordistu rýchlo unášala dolu svahom. Približne po 300 m sa lavína zastavila. Snoubordista sa aktívnym pohybom dokázal udržať na jej povrchu

a bol iba čiastočne zasypaný a bez zranenia. To bolo jeho obrovské šťastie, nakoľko ani on ani jeho priateľka nemali čo len jednu súčasť základnej lavínovej výbavy (lavínový vyhľadávač, lopatka, sonda). Obaja boli v poriadnom šoku a hodnú chvíľu im trvalo, kým si uvedomili, čo sa práve odohralo. Na náosť lavíny sa zakrátko zhromaždili všetci, ktorí boli nablízku a začali s jeho prehľadávaním. V lokalite sa totiž pohybovalo veľa lyžiarov a snoubordistov a predpoklad, že lavína strhla aj niekoho iného, bola pomerne veľká. Predpoklady sa našťastie nepotvrdili. Ešte

počas vyhrabávania strhnutého snoubordistu z nánosov lavíny sa však hneď o pár desiatok metrov vedľa uvoľnila ďalšia podobná lavína. Tá sa uvoľnila v spodnej časti jedného zo žlabov Derešov po tom, ako do kritického miesta nalyžovali dvaja poľskí lyžiari súčasne. Opäť išlo o veľké dodatočné zaťaženie snehovej pokrývky. Jeden z nich aktivoval lavínový batoh, ktorý mu pomohol a udržal sa na povrchu lavínového nánosov. Uvoľnená lavína našťastie nemala veľké rozmery, aj preto ostal iba čiastočne zasypaný aj druhý lyžiar bez lavínového batoha. ▶

domhorskejsluzby.sk

Dom horskej služby sa nachádza v krásnom prostredí Vrátnej doliny, v časti Štefanová. Dom horskej služby patrí a jej prevádzku zabezpečuje občianske združenie Horská služba Malá Fatra. Dobrovoľní záchranári tu ponúkajú ubytovanie pre tých, ktorí chcú prežiť nezabudnuteľné chvíle v príjemnom prostredí, s panoramatickým výhľadom na charakteristické horstvo tohto regiónu – Veľký a Malý Rozsutec.

K dispozícii je 11 izieb s celkovou kapacitou 33 lôžok, veľká spoločenská miestnosť s detským kútikom, miestnosť na romantické posedenie pri krbe, a tri samostatné kuchynky s potrebným vybavením...Viac sa dozviete na našej stránke: www.domhorskejsluzby.sk. Členovia Horolezeckého spolku JAMES majú u nás zľavu 10% na ubytovanie.

Dom horskej služby
Vrátna 514
013 06 Terchová
Slovakia

+421 41 5424 988
+421 905 922 612
info@domhorskejsluzby.sk
www.domhorskejsluzby.sk

Krásy Slovenska

časopis o prírode, pamiatkach a turistike na Slovensku

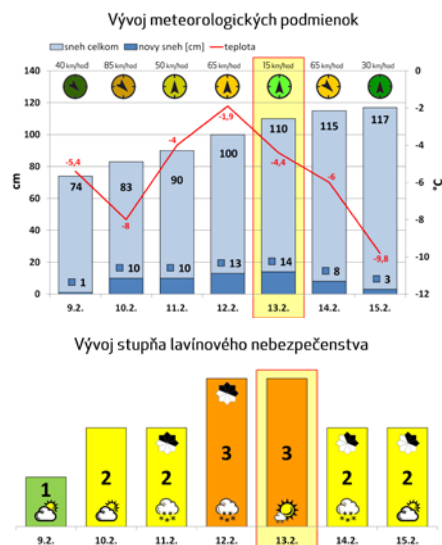
- regióny
- príroda
- pamiatky
- jaskyniarstvo
- tipy na túry a výlety
- cykloturistika
- zažitie v prírode

www.krasy-slovenska.sk

Za tri dni od 10. do 13. februára sme tak zaevidovali a zdokumentovali až 4 lavíny, pri ktorých bolo ohrozených spolu 8 ľudí. Celkový počet lavín bol však určite väčší. Do večera sme v celej oblasti Chopka a Derešov pozorovali viacero menších aj väčších odtrhových línii a lavinových nánosov. Aj tieto lavíny boli s najväčšou pravdepodobnosťou spustené mechanicky pri lyžovaní alebo snoubordovaní vo voľnom teréne. Všetky pozorované lavínové nehody dopadli šťastne, poukazujú však na hrubé nerešpektovanie základných pravidiel pri lyžovaní vo voľnom teréne. Jednou zo základných zásad je dodržiavanie bezpečnostných rozstupov. V strmých exponovaných

pasážach, najmä pri zvýšenom lavínovom nebezpečenstve, sa má lyžovať po jednom. Až potom, ako je prvý lyžiar na bezpečnom mieste pod žľabom, môže sa do neho pustiť ďalší lyžiar. Minimalizuje sa tým strhnutie celej skupiny, prípadne ohrozenie lyžiarov nachádzajúcich sa v dráhe lavíny pod žľabom. Nevyhnutná je, samozrejme, aj základná lavínová výbava (vyhľadávač, lopatka, sonda) a ako sa ukazuje, veľmi užitočný môže byť lavínový batoh. Nemenej dôležité je však aj objektívne zhodnotenie vlastných síl a schopností. Veľmi vhodne to zhodnotil známy švajčiarsky vodca a lavínový expert Werner Munter výrokom: „No risk no fun! No limit no life!“ ■

Prehľad najčastejších základných chýb pri lavínových nehodách

Chyba	Komentár – všeobecný	Komentár – k prvej nehode 13. 2. 2014 Chopok, Dereše – Nízke Tatry	Komentár – k druhej nehode 13. 2. 2014 Chopok, Dereše – Nízke Tatry
Vybavenie	Základne nevyhnutné vybavenie pre záchranu v lavíne: lavínový vyhľadávací prístroj, sonda, lopatka, mobil s dobre nabitou baterkou. Odporúčané vybavenie: lavínový batoh.	Absencia akéhokoľvek lavínového vybavenia u oboch snoubordistov.	Jeden zo strhnutých snoubordistov mal lavínový batoh aj kompletnú lavínovú výbavu, výbava druhého nie je známa. Lavínovú výbavu mali aj ostatní lyžiari v skupine.
Zhodnotenie lokálnych podmienok	Stupeň lavínového nebezpečenstva je zadany pre celé pohorie. V jednom čísle nie je možné zhodnotiť podmienky pre veľké územie. V pohorí sa nachádzajú svahy rôznych orientácií, sklonov, zakrivenia... na ktorých môže lokálne nebezpečenstvo značne kolísat'. Preto je dôležité správne zhodnotiť lokálne podmienky vlastnými pozorovaniami počas túry. Správne interpretované testy stability umožnia vhodne posúdiť lokálne lavínové nebezpečenstvo.	Strhnutý snoubordista ani jeho priateľka si nezistili informáciu o aktuálnom lavínovom nebezpečenstve ani nevenovali pozornosť výstarenej tabuli pri vrcholovej stanici lanovky. Ani jeden z nich nedisponoval ani len základnými informáciami o správaní sa v lavínovom teréne a o postupe pri záchrane z lavíny.	Bez informácií
Výstup	Výber samotej trasy výstupu a plynulosť výstupu. Zataženie svahu, dodržiavanie odľahčovacích a bezpečnostných rozstupov (min. 10 m – podľa sklonu svahu). Prekonávanie kritických a nebezpečných miest po jednom.	Výstup nie je hodnotený, nakoľko obaja použili pre výstup kabínkovú lanovku na Chopok.	Výstup nie je hodnotený, nakoľko obaja použili pre výstup kabínkovú lanovku na Chopok.
Zostup (zjazd)	Výber samotej trasy zjazdu, plynulosť zjazdu v spádnicí a bez pádov. Dodržiavanie rozstupov (pri miernom teréne a dobrých podmienkach 30 až 50 m, pri kritických miestach a zlých podmienkach – zjazd po jednom až na bezpečné miesto). Trasa výstupu sa nerovná trase zjazdu, aj keď je tá istá!	Je zrejme, že ani jeden zo snoubordistov nedisponoval dostatočnými informáciami o teréne, do ktorého sa pustili. Aj preto sa pri zjazde dostali na exponované miesto, ktorého bezpečné zlyžovanie bolo nad ich sily. Za správne rozhodnutie možno považovať fakt, že v exponovanom teréne sa rozhodli zostupovať v rozstupe, po jednom.	Positívne je, že partia freeriderov dodržiavala pri lyžovaní v žľabe rozstupy a lyžovali po jednom. Chybný však bol výber miesta, v ktorom sa prvý z nich rozhodol počkať na ostatných. Hneď ako pri ňom zastal druhý lyžiar, došlo k dodatočnému zataženiu kritického miesta a k následnému uvoľneniu lavíny.
Plánovanie túry	Plánovanie túry – výber trasy (mapy, literatúra...), náhradný cieľ (túra). Veľkosť skupiny, výstroj, znalosti a skúsenosti jednotlivých členov skupiny. Sledovanie meteorologickej a lavínovej situácie, overenie stupňa lavínového nebezpečenstva a jeho tendencie. Prispôbenie plánu aktuálnym podmienkam (napr. metóda Stop or Go, Munterova metóda 3 x 3...).	Trasa zjazdu bola zvolená, vzhľadom na schopnosti, zručnosti a sily oboch snoubordistov, nevhodne. Prechádzala cez exponovaný prah, ktorý dokázali prekonať iba postupným pomalým zosúvaním a hnaním. Ani jeden z nich nedisponoval vedomosťami, ako objektívne zhodnotiť lokálne lavínové nebezpečenstvo.	Bez informácií
Postup pri záchrane	Ohlásenie nehody. Prehliadka nánosu, označenie významných bodov, efektívne vyhľadávanie s lavínovým prístrojom, nájdenie a správne vykopanie zasypaného. Základy prvej pomoci – zateplenie, znehybnenie, ošetrovanie a transport.	Strhnutý snoubordista, aj jeho priateľka boli v šoku. V tomto prípade ťažko očakávať systematický postup pri záchrane. Ako pozitívne môžeme hodnotiť to, že pri strhnutí snoubordistovi sa na nánose lavíny veľmi rýchlo zišli všetci, ktorí boli na blízku a začali z jeho prehliadkaním pre prípad, ak by lavína strhla ešte niekoho v žľabe.	Obaja strhnutí lyžiari boli zasypaní iba čiastočne a s rýchlou kamarátskou pomocou sa z nánosu lavíny vyhrabali.
Výstroj alebo jej použitie	Kontrola batérií a funkčnosti lavínových vyhľadávacích prístrojov! Správne používanie prístrojov (stabilizovanie polohy prístroja pri hľadaní) a spôsob vykopávania zasypaného. Používanie istiacich remienkov na paliciach, poistných laniek na lyžiach v lavínovom teréne a dotiahnutých popruhov na batohoch (okrem lavínových batohov) je nepripustné (uvedené prostriedky sú v lavíne kotvou)!		Strhnutý lyžiar úspešne aktivoval lavínový batoh. Tesne pred strhnutím lavínou si však obe lyžiarske palice zaistil istiacimi remienkami o ruky.

■ chyba vedúca k lavínovej nehode alebo ku komplikáciám počas záchranu ■ nehodnotené ■ správne rozhodnutie
Lavínová nehoda je zvyčajne výsledkom viacerých nesprávnych rozhodnutí. Samotná lavína je už len tým posledným vyvrcholením.